سەرۆک کۆمار: عێراق چاوی لە پشتیوانی کۆمەڵگەی نێودەوڵەتی و نەتەوە یەکگرتووەکانە بۆ بەدیهێنانی ئامانجەکانی گەشەپێدانی ئابووری

سەرۆک کۆمار د.لەتیف جەمال ڕەشید، لەمیانی بەشداریکردنیدا لە چوارەمین کۆنفرانسی نێودەوڵەتی دارایی بۆ گەشەپێدان لە شاری سەڤیلیای ئیسپانیا ووتەیەکی پێشکەش کرد و تێیدا جەختی لەوە کردەوە کەئەم کۆنفرانسە لەهەلومەرجێکی ئاڵۆزی نێودەوڵەتی و ناوچەییدا بەڕێوەدەچێت چونکە زۆربەی ناوچەکانی جیهان جەنگ و ململانێ و قەیرانی سیاسی و ئابووری و کۆمەڵایەتی بەخۆوە دەبینن بەتایبەتی لەڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا و ئاماژەی بەوەدا کە ئەم قەیرانانە کاریگەری لەسەر ڕێڕەوی گەشەسەندن هەیە و پلانە ئابووری و کۆمەڵایەتییەکان پەک دەخات بەتایبەتی لە وڵاتانی گەشەسەندوودا.

سەرۆک کۆمار ئاماژەی بەوەدا کەعێراق بەپەرۆشەوە دەڕوانێتە ئەم کۆنفرانسە گرنگە و پشتیوانی توندی دەکات، بۆ بەدیهێنانی ئامانجەکانی لەبەرەوپێشبردنی پرۆسەی گەشەپێدان و چاکسازی ئابووری کە ڕەنگدانەوەی لەسەر گەلانی جیهان دەبێت.

ئەمەی خوارەوە دەقی ووتەکەی سەرۆک کۆمارە کەدەستی موتەڵیع کەوتووە :

بەناوی خودای بەخشندە و میهرەبان

بەڕێزان سەرۆکی دەوڵەت و حکومەت و ڕێکخراوە نێودەوڵەتییەکان

خوشکان برایانی بەڕێزان

سڵاوی خوداتان لێ بێت

سەرەتا سوپاسی ئەمینداری گشتی نەتەوە یەکگرتووەکان بەڕێز ئەنتۆنیۆ گۆتێرێش دەکەم بۆ بانگهێشتی میهرەبانانەی بۆ بەشداریکردنمان لەم کۆنفرانسە گرنگەدا.

هەروەها سوپاسی سەرۆک وەزیرانی ئیسپانیا بەڕێز پێدرۆ سانچێز دەکەم بۆ میوانداریکردنی ئەم کۆنفرانسە لەوڵاتەکەی و هەوڵە دڵسۆزەکانی ئیسپانیا بۆ سەرخستنی .

خوشکان برایانی بەڕێزان..

ئەم کۆنفرانسە لەهەلومەرجێکی ئاڵۆزی نێودەوڵەتی و ناوچەییدا بەڕێوەدەچێت کە چەند ناوچەیەکی جیهان دوچاری جەنگ و ململانێ و قەیرانی سیاسی و ئابووری و کۆمەڵایەتی دەبنەوە بەتایبەتی لەڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا، کاردانەوەکانی ئەم قەیرانانە لەپرۆسەی گەشەپێدان و پەکخستنی پلانە ئابووری و کۆمەڵایەتییەکان، بەتایبەتی لەوڵاتانی تازەپێگەیشتودا، کە چڕکردنەوەی هەوڵە نێودەوڵەتییەکان دەخوازێت بۆ کۆتاییهێنان بە ململانێ و جەنگەکانی ئێستا، وەک بنەمایەکی بنەڕەتی بۆ پێشخستن و گەیشتن بە ئامانجەکانی گەشەپێدانی بەردەوام.

عێراق بە تامەزرۆییەوە چاوەڕوانی سەرکەوتنی ئەم کۆنفرانسە گرنگە دەکات و بەتوندی پاڵپشتی دەکات، لە پێناوی بەدەستهێنانی ئامانجەکانی لە بەرەوپێشبردنی گەشەپێدان و چاکسازی ئابووری، کە ڕەنگدانەوەی لەسەر گەلانی جیهان بە گشتی دەبێت و یەکگرتنی ئابووری نێودەوڵەتی و ناوچەیی بەدەست دەهێنێت.

لەگەڵ فراوانبوونی کەلێنی نێوان زۆرترین و کەمترین وڵاتانی پێشکەوتوو، کاریگەرییەکانی گۆڕانی کەشوهەوا هەموو سەرانسەری جیهانی گرتەوە، هەر چەند زۆرترین کاریگەری لەسەر وڵاتە لاوازەکان لەڕووی ئابوورییەوە دروستکردوە.

پێمان وایە گەیشتن بەو ئامانجانە لەسەر ئاستی نێودەوڵەتی دەبێت پێش تەواوکردنی ئەم ئەرکانە لەسەر ئاستی نیشتمانی ئەنجام بدرێت، دواتریش بچێتە قۆناغی پاڵپشتیکردنی کەمترین پێشکەوتووترین و هەژارترین وڵاتان لەڕێگەی بانکی گەشەپێدانی فرەلایەنەوە، ئەمە جگە لە پێشکەشکردنی پاڵپشتی زانیاری بەو وڵاتە هەژارانە، بەمەبەستی کەمکردنەوەی ئەو جیاوازییە بەرچاوەی ئاستی داهات لە نێوان وڵاتانی جیهاندا هەیە.

لە ئەنجامی ئەو سیاسەتانەی ڕژێمە دیکتاتۆرییە یەک لە دوای یەکەکان پەیڕەوییان کردوە، عێراق زیاتر

لە نیو سەدە ڕووبەڕووی ئاستەنگی گەورە بووەتەوە، لەوانە جەنگی ناوخۆیی و نێودەوڵەتی، گەمارۆی ئابووری و سیاسەتی ئابووریی هەڕەمەکی و بێ پلان کە لەسەر بنەمای کردەوە و کاردانەوە و پێداویستییە سەرهەڵداوەکان دامەزراوە ، ئەم سیاسەتانە بوونە هۆی واقیعێکی ئابووری دواکەوتوو و دواکەوتنی پڕۆسەی گەشەپێدان و بێکاری و هەژاری و بڵاوبوونەوەی خانووبەرەی هەڕەمەکی و بچووکبوونەوەی چینی ناوەڕاست و دابەشبوونی کۆمەڵگە بۆ دوو چین، دەوڵەمەند و هەژار.

دوای ڕزگاربوون لەڕژێمە تۆتالیتارییەکان و پەسەند کردنی دەستوورێکی مۆدێرن، کۆلایەنی ئابوورییەکەی لەسەر بنەمای پلاندانان، ئابوورییەکی ئازاد، کراوەیی بەڕووی ئابوورییەکانی جیهانی دامەزراندراوە و هاوبەشی ئابووریی لەگەڵ کۆمپانیا نێودەوڵەتییەکان، عێراق دەستیکرد بەداڕشتنی پلانی گەشەپێدان لەسەر بنەمای گەشەسەندنی هاوتەریبی سێکتەری جۆراوجۆر، دوای ئەوەی سیاسەتەکانی ڕژێمە دیکتاتۆرییەکان واقیعێکی ئابووری دواکەوتوو و لەت و پەتی بەجێهێشت، بەڵام ئاستەنگەکانی بەردەم سیستمی سیاسی نوێ، لەوانە هەڕەشەی دەرەکی، تیرۆری ڕێکخراو، ئەپۆزسیۆنێکی سیستماتیک بەسەرۆکایەتی بەرپرسانی پێشووی ڕژێم و داگیرکردنی ناوچە بەرفراوانەکانی عێراق لەلایەن داعشەوە، هەموویان هۆکارگەلێکی زیادەن کە بەشداربوون لە دواکەوتنی پرۆسەی گەشەپێدانی بەردەوام و پەکخستنی جێبەجێکردنی پلانی پێنج ساڵەی 2013-2017.

عێراق ئەمڕۆ شایەتحاڵی سەقامگیرییەکی ئەمنی و پێشکەوتنی ئابورییەکی بەرچاوە لە هەموو بوارەکاندا ، پێویستی بە هاوکاری کۆمەڵگەی نێودەوڵەتی هەیە بۆ پێشخستنی پلانەکانی ئاوەدانکردنەوە وبە بەردەوامی باشترکردنی بارودۆخی ژیان و خزمەتگوزارییەکانی پێشکەشکردنی عێراقییەکان.

دوای ڕزگارکردنی عێراق لەدەستی ڕێکخراوی تیرۆریستی داعش، حکومەتی عێراق پلانی گەشەپێدانی پێنج ساڵەی 2024-2028ی دەستپێکرد و ڕاستەوخۆ بەئامانجی گەشەپێدانی بەردەوام (SDGs) گرێدا، بۆ یەکەمجار لە ماوەی ٣٧ ساڵدا، سەرژمێرییەکی گشتی دانیشتووان و نیشتەجێبوونمان بەسەرکەوتوویی لەساڵی ڕابردوو ئەنجامدا، ئەمەش هەنگاوێکی سەرەکییە لە دابینکردنی داتای ورد و گشتگیر بۆ بەکارهێنان لە پلاندانانی گەشەپێدان، پێشکەشکردنی خزمەتگوزاری و کوالیتی کاریگەر، و دابەشکردنی دادپەروەرانەی داهاتەکان.

هەروەها حکومەت دەستیکرد بە باشترکردنی ژێرخانی و خزمەتگوزارییە گشتییەکان، جێبەجێکردنی پڕۆژەی گرنگ لەکەرتەکانی تەندروستی، پەروەردە، ئاو، وزەی بەردەوام، گواستنەوە، پەیوەندییەکان، کشتوکاڵ، پیشەسازی و گەشتوگوزار.

هەروەها عێراق بەردەوامە لە دروستکردنی هاوبەشی زیاتر لەگەڵ ڕێکخراوە نێودەوڵەتییەکان وهاوکارییەکی بەرفراوان لەگەڵ دەزگاکانی نەتەوە یەکگرتووەکان لەبوارە جیاوازەکاندا، عێراق لەم دوایانەدا سەرۆکایەتی گروپی ٧٧ و چینی کرد بۆ ساڵی ٢٠٢٤، وەک دوپاتکردنەوەی گەڕانەوەی بۆ ڕۆڵی نێودەوڵەتی و ناوچەیی خۆی سەبارەت بە هەماهەنگی کردنی پرسەکانی گەشەپێدان.

حکومەت بە پەرۆشەوە کاری کردووە بۆ بەهێزکردنی حوکمڕانی و چاکسازیی کارگێڕی بەپاڵپشتیکردنی کاری دامەزراوە ئامارییەکان و چالاککردنی سیستمی چاودێری و هەڵسەنگاندن بۆ گەیشتن بە ئامانجەکان، ئەمەش لەسەر بنەماکانی شەفافیەت و لێپرسینەوە لە بەڕێوەبردنی سەرچاوەکان، و دامەزراندنی هاوبەشی ڕاستەقینە بە دەنیابوون لە گەیشتن بە ئامانجەکانی گەشەپێدانی بەردەوام، لەوانە پێکهێنانی ئەنجوومەنی هەمیشەیی بۆ پەرەپێدانی کەرتی تایبەت بەسەرۆکایەتی سەرۆک وەزیران و لەخۆگرتنی نوێنەرانی چالاکیە ئابوورییەکان، وەک هەنگاوێکی گرنگ بۆ دروستکردنی هاوبەشییەکی ڕاستەقینە لە نێوان کەرتی گشتی و تایبەتدا.

خوشکان برایانی بەڕێزان..

عێراق ڕێگایەکی دوور و درێژی لەبەردەمدایە بۆ گەیشتن بە ئامانجەکانی گەشەپێدانی بەردەوام لەچوارچێوەی دیدگەمان بۆساڵی ٢٠٣٠، چەندین ئاڵنگاری هەیە لەم ڕووەوە، لەوانە پشتبەستنی زۆر بە نەوت وەک سەرچاوەی سەرەکی داهاتی نیشتمانی، ئەمەش وا دەکات ئابووری عێراق ڕووبەڕووی ئاستەنگ بێتەوە لەبەرامبەر گۆڕانکارییەکانی بازاڕی جیهانیدا، هەروەها لاوازی کەرتەکانی نا نەوتی وەک کشتوکاڵ، پیشەسازی، و گەشتیاری بە بەراورد بە کەرتی نەوت.
هەروەها عێراق ڕووبەڕووی ئاڵنگاریی و ئاستەنگە ژینگەییەکان دەبێتەوە، لەوانە کەمی ئاو بەهۆی گۆڕانکاری کەشوهەوا، بەرزی پلەی گەرما، کەمبوونەوەی ڕێژەی بارانبارین و کەمبوونەوەی ڕێژەی ئاو لە ڕووبارەکانی دیجلە و فوراتەوە لە وڵاتانی سەرەوەی ڕووبارەکانەوە، ئەم ئاڵنگارییانە بریتین لە بەبیابانبوون، زیادبوونی زریانی تۆز و لاوازی ژێرخانی ئاودێری.
هۆکارە دیمەگرافی و کۆمەڵایەتییەکان فشارێکی زیاتر لەسەر ئابووری دروست دەکەن، لە کاتێکدا عێراق ڕووبەڕووی گەشەی خێرای دانیشتوان دەبێتەوە، ئەمەش پێویستی بەهەوڵی بەردەوام هەیە بۆ دابینکردنی خزمەتگوزاری و نیشتەجێبوون وبەرەنگاربوونەوەی هەژاری و کەمکردنەوەی بێکاری گەنجان.
بۆ چارەسەرکردنی ئەم ئاڵنگارییانە، حکومەت زنجیرەیەک چاکسازی دەستپێکردووە بۆ بەرزکردنەوەی هەلی گەیشتن بەئامانجەکانی گەشەپێدانی بەردەوام، حکومەت پابەندە بە کارنامەی گەشەپێدانی ساڵی ٢٠٣٠، وتێکەڵکردنی بە پلانەکانی گەشەپێدانی نیشتمانی، وەک پلانی پێنج ساڵەی ٢٠٢٤-٢٠٢٨، و دامەزراندنی یەکە و بەشە تایبەتەکان بۆ چاودێریکردنی ئامانجەکانی گەشەپێدانی بەردەوام لەناو وەزارەت و دەستەکاندا، هەروەها حکومەت سەرچاوەی سروشتی و مرۆیی بۆ گەیشتن بە ئامانجە خوازراوەکان دابین کردووە، عێراق خاوەنی سەرچاوە سروشتییەکانی نەوت و ئاو و زەوییە کشتوکاڵییەکانە، کەدەتوانرێت بەشێوەیەکی بەردەوام وبەرهێنانیان لەسەر بکرێت، ئەمەش لەگەڵ بوونی توانا مرۆیی گەنجانی کە زیاتر لە نیوەی دانیشتووان پێکدەهێنێت، بناغەیەکی بەهێز بۆ داهێنان و گەشەکردن دابین دەکات.

عێراق کاری کردووە بە پەرەپێدانی ژێرخانی دیجیتاڵی و ئامار، هەروەها پڕۆژە بە نوێکردنەوەی داتای ئاماری نیشتمانی دەستیپێکردووە دوای تەواوبوونی سەرکەوتووانەی سەرژمێری گشتی دانیشتوان، بەکارهێنانی سیستەمی زانیاری جوگرافی لە پلاندانانی خزمەتگوزاریدا فراوانتر بووە، هەروەها ڕۆڵی گەشەسەندنی میدیا، کۆمەڵگەی مەدەنی و کەرتی تایبەت.

ئامادەبوانی بەڕێز..

عێراق شایەتحاڵی سەقامگیری ئەمنی و سیاسییە لە هەموو پارێزگاکانیدا، دەرفەتی زیاتر بۆ بنیاتنانەوە و ئاوەدانکردنەوە دەڕەخسێنێت، چاوەڕوانی پشتیوانی کۆمەڵگەی نێودەوڵەتی و نەتەوە یەکگرتووەکان و ڕێکخراوە پەیوەندیدارەکانە بۆ گەیشتن بەئامانجەکانی گەشەپێدانی ئابووری، ئەمەش ژینگەییەکی وەبەرهێنانی ئومێد بەخشە بۆ ئەو وڵات و کۆمپانیایانەی کە ئارەزووی کارکردنیان هەیە تێیدا.

لە کۆتاییدا، سوپاس و پێزانینم بۆ ئەمینداری گشتی نەتەوە یەکگرتووەکان، بەڕێز ئەنتۆنیۆ گۆتێرێش و سەرۆک وەزیرانی ئیسپانیا، بەڕێز پێدرۆ سانچێز، دوبارە دەکەمەوە بۆ ئامادەکردن و میوانداریکردنی ئەم کۆنفرانسە، کە لە دڵەوە هیوادارین سەرکەوتوو بێت و ئامانجە باڵاکانی لەخزمەتکردنی گەلانی جیهاندا بەدەستبهێنێت.